

РОЗВИВАЛЬНЕ ТЕАТРАЛЬНО-ІГРОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

1. Театрально освітній простір.
2. Компоненти розвивального предметно-ігрового середовища.
3. Принципи предметно-ігрового середовища.
4. Театральні іграшки. Ігрові атрибути.

Розвивальне предметно-ігрове середовище — це система матеріальних об'єктів діяльності дитини, що функціонально моделює зміст її духовного і фізичного розвитку. Тому, не випадково грамотне педагогічне керівництво сприяє повноцінному розвитку дошкільника. Реалізація цієї умови потребує правильної організації предметноігрового середовища, за допомогою якого педагог створює для дитини зону найближчого психічного розвитку. Усі компоненти розвивального предметно-ігрового середовища пов'язуються між собою за змістом, масштабом, художнім вирішенням. Проектування предметно-ігрового середовища потребує врахування психологами, педагогами та дизайнерами особливостей ігрової діяльності дитини, оскільки повинно відповідати принципів функціонального комфорту й основним положенням розвитку дитячої діяльності.

Особливу увагу треба приділити матеріалам, їх міцності й гнучкості, композиції, естетичним та гігієнічним показникам. *Предметно-ігрове середовище в сучасних дошкільних навчальних закладах має відповідати певним принципам:* це, перш за все, свобода досягнення дитиною свого права на гру, яка реалізується як право вибору дитиною теми, сюжету гри, тих чи інших іграшок, місця та часу проведення гри. Створюючи в дошкільному навчальному закладі умови для здійснення дітьми свого права на гру, потрібно запропонувати їм найзручніший у розкладі дня час для гри, виділити відповідне місце, обладнати його універсальним предметно-ігровим середовищем, придатним для реалізації різних видів ігор.

Принцип універсальності предметно-ігрового середовища дозволяє самим дітям і дітям разом з вихователем будувати і змінювати ігрове середовище, трансформувати його відповідно до виду гри, її змісту та перспектив розвитку. Саме тому предметно-ігрове середовище повинно бути розвивальним, тобто воно має

функціонально моделювати розвиток гри і розвиток дитини через гру. Усі ігрові та не ігрові предмети повинні відповідати принципу безпеки. Зазначені принципи побудови розвивально-предметного середовища дуже важливі на практиці. Практика виховання дітей у грі й засобами гри інколи заходить у глухий кут в умовах доволі широкого в наші дні вибору іграшок та обладнання і порівняно малих коштів на їх придбання. Тому дуже важливо продумати педагогічну стратегію створення в дошкільному навчальному закладі доступного, і при цьому справді розвивального предметно-ігрового середовища. Вихователі вікових груп навчального закладу самостійно вибирають кількість осередків та їх наповнення.

В групах створені осередки:

- пізнавального розвитку,
- природознавчий, ігрової діяльності,
- театралізованої діяльності,
- художньо-естетичного розвитку, відпочинку та усамітнення,
- фізичного розвитку та безпеки життєдіяльності,
- соціально-моральний, креативний осередок

В *осередку ігрової діяльності* створені умови для організації з дітьми дидактичних, сюжетно-рольових, настільно-друкованих, будівельно-конструктивних ігор. Музичні інструменти, все необхідне для занять з аплікації, малювання, ліплення, розмальовки, книги різних жанрів знаходяться в *осередку художньо-естетичної діяльності*. Значна увага приділяється осередкам *театралізованої діяльності*, де знаходяться різні види театру (настільний, картонажний, пальчиковий, театр рукавичок) та все необхідне для ігор-драматизацій. Перш за все, в групах дошкільного закладу необхідно створити умови для розвитку у дітей театральних творчих здібностей: обладнати осередок театралізованої діяльності або куточок казки. В осередку театралізованої діяльності слід розмістити різні види театру: театр верхових ляльок (ляльки знаходяться вище актора, що працює з ними, над ширмою); театр рукавичок (пальчиковий, шкарпетки, ложковий); настільний театр (ляльковий, площинний, картонний, магнітний); театр маріонеток або тростинних ляльок (ляльки знаходяться нижче актора, що працює з ними, ляльками управляють за

допомогою ниток); театр тіньовий (плоске зображення, яке кидає тінь на екрансцену);

театр іграшок або площинний (картинки, фланелеграф) тощо; тантаморески або «живі» ляльки, у яких тулуб, ноги, руки виготовленні з матерії, а головами слугують – голови акторів – ляльководів; театр ляльок з речей ужитку тощо. Даний перелік залишається відкритим, адже завжди є місце для різноманітніше вони впливатимуть на розум, почуття й емоції вихованців.

Іграшки, які призначені для театралізованих ігор, розрізняються за видами театральних дій, засобами їхнього використання в грі, матеріалом, розміром. Елементи атрибутики, якими рекомендуємо поповнити осередки:

- костюми, елементи костюмів, атрибути, елементи декорацій, театральна бутафорія для ігор-драматизацій;
- ляльки-іграшки, декорації та бутафорія для ігор у ляльковий театр;
- театральні ляльки, маріонетки, театральні лялькові декорації, костюми та елементи костюмів, маски, бутафорія, декоративна атрибутика для святкових карнавалів. До них відносяться костюми, маски, жезли, іграшки-сюрпризи. Ці іграшки є важливим атрибутом усіх дитячих свят, і не завжди вони невеликі за розміром; святковокарнавальні іграшки можуть бути занадто великими, декоративними.

У міні-осередку театралізованих ігор доречно мати різні види театрів (настільний, пальчиковий, маріонетковий та інші), елементи вирішення театральних ляльок аналогічні до звичайних ляльок та фігурок. *Театральні іграшки* для дитячого садка – це іграшки для близького споглядання. Образи мають бути приємними, емоційно привабливими, не лякати дітей (навіть якщо персонаж негативний). Для самостійного використання молодшим дошкільникам пропонують тільки театр іграшок. До театральних іграшок також відносять елементи костюмів, що зазвичай знаходяться в куточках ряження і мають велике педагогічне значення для формування рольової поведінки дітей.

Для дітей старшого дошкільного віку набори або окремі театральні іграшки відповідають таким же вимогам, що і на попередньому віковому етапі. Старших дошкільників знайомлять з тіньовим театром, а також навчають керувати нескладними ляльками

маріонетками та тростинними ляльками. Протягом всього дошкільного віку актуальним є використання театру іграшок та площинного театру відповідно до тематики казок, інших літературних творів. Конструкція іграшки-рукавички для старшого дошкільника повинна забезпечувати зручність використання, відповідно до ергономічних особливостей дитячої руки.

Слід передбачати та організувати спеціальні практичні заняття «Оживи ляльку», по навчанню дітей умінням і навикам роботи з цими видами театру, тобто пряме навчання ляльководення. Означенні заняття спрямовані на оволодіння дитиною мистецтвом сценічних рухів ляльки, їх узгодження з мовленням та рухами інших персонажів. Осередок театралізованої діяльності також необхідно обладнати *ігровим атрибутами* : ширма для показу лялькового театру (легка, зручна, з завісою для зміни декорацій під час вистави); маски (бажано, щоб були виготовлені дітьми власноруч); музичні інструменти (необхідно мати фототеку інструментальної музики та запису звуків природи) Осередок «Маленький актор» можна обладнати світлинами відомих акторів у різних ролях, фотоальбомом «акторів-дітей», ескізами масок. В осередку варто розмістити «театральну скриню», в якій знаходяться елементи костюмів, заготовки для них — різні види тканин; аксесуари: капелюшки, стрічки, гудзики, броші; реквізити. Враховуючи особливості гендерної соціалізації дошкільників в осередку потрібно розмістити матеріали відповідаючі інтересам хлопчиків та дівчаток.

Педагогу необхідно передбачити розташування куточка усамітнення, де дитина зможе побути наодинці, порепетирувати перед дзеркалом, пограти в дидактичну гру, переглянути фотоальбом з сюжетами вистав тощо Осередок корекції та розвантаження «Я - особистість» включає в себе збірку відео сюжетів, мультфільмів, картин, ілюстрацій соціально

— морального характеру, набір світлин та схем різного настрою, піктограми, сімейні міні-фотоальбоми, дидактичні посібники психологічної спрямованості «Кубик настрою», «Мішок крику», «Абетка настрою», «Скриня страху», «Емоційний колобок», люстерка, малюнкові тести, дидактичні ігри емоційно — ціннісного спрямування. Робота в даному осередку допоможе дитині сформувати правило доцільну поведінку та визначати межі соціально прийнятої схвалювальної та не схвалюваної поведінки, визначати позитивні та

негативні емоційні стани.
Кожен з цих куточків повинен бути широко використаний при організації ігрової діяльності. Діти можуть самостійно вибирати гру, самостійно переміщуватися з куточка в куточок. Закінчивши одну гру, вони зацікавлюються іншою.
Запропоновані осередки оптимально збалансують спільну та самостійну творчість дошкільників, допоможуть краще усвідомити емоційні стани, нададуть дітям можливість експериментувати з своїми емоціями; допоможуть вихователеві, використовуючи розвиваючий потенціал театралізованої діяльності, педагогічно грамотно сприяти розвитку емоційної сприйнятливості дітей дошкільного віку. У дошкільному навчальному закладі бажано обладнати окремі напівфункціональні приміщення: музей казки, театральний музей, гримерну, театральну вітальню, музичну залу, в яких можна проводити спеціальні театралізовані заняття, свята та розваги, влаштовувати вистави.

Усі приміщення, осередки і куточки мають бути затишними та легко трансформуватись. Обстановку і матеріали варто міняти так часто, як того потребує поява нових інтересів. Бажано, щоб діти брали Осередок корекції та розвантаження «Я - особистість» включає в себе збірку відео сюжетів, мультфільмів, картин, ілюстрацій соціально – морального характеру, набір світлин та схем різного настрою, піктограми, сімейні міні-фотоальбоми, дидактичні посібники психологічної спрямованості «Кубик настрою», «Мішок крику», «Абетка настрою», «Скрина страху», «Емоційний колобок», люстерка, малюнкові тести, дидактичні ігри емоційно – ціннісного спрямування. Робота в даному осередку допоможе дитині сформувати правило доцільну поведінку та визначати межі соціально прийнятої схвалювальної та не схвалюваної поведінки, визначати позитивні та негативні емоційні стани.

Кожен з цих куточків повинен бути широко використаний при організації ігрової діяльності. Діти можуть самостійно вибирати гру, самостійно переміщуватися з куточка в куточок. Закінчивши одну гру, вони зацікавлюються іншою.
Запропоновані осередки оптимально збалансують спільну та самостійну творчість дошкільників, допоможуть краще усвідомити емоційні стани, нададуть дітям можливість експериментувати з своїми емоціями; допоможуть вихователеві, використовуючи розвиваючий потенціал театралізованої діяльності, педагогічно грамотно сприяти

розвитку емоційної сприйнятливості дітей дошкільного віку. У дошкільному навчальному закладі бажано обладнати окремі напівфункціональні приміщення: музей казки, театральний музей, гримерну, театральну вітальню, музичну залу, в яких можна проводити спеціальні театралізовані заняття, свята та розваги, влаштовувати вистави.

Усі приміщення, осередки і куточки мають бути затишними та легко трансформуватись. Обстановку і матеріали варто міняти так часто, як того потребує поява нових інтересів. Бажано, щоб діти брали знань, розширювати уявлення дітей про театр як вираження життєвих ситуацій в акторській грі, вчити проявляти себе естетичним та емоційним глядачем, співпереживати персонажам, розуміти та розігрувати зміст театального дійства. трансформера, яку зручно використовувати для показу різних видів театру в одному виступі. Ширма виготовлена у 3-D форматі. Перша частина – лицьова сторона ширми, слугує для показу лялькових вистав. При трансформації (піднятті відкидної частини), слугує широкоформатним екраном для показу театру силуетних або «живих» тіней. Бокові частини лицьової сторони ширми зашиті у темний колір для зручності показу театру «живих» тіней. На бокових частинах лицьової частини є спеціальні прорізи для показу театру «кольорових долоньок». Друга частина – місце для розташування елементів декорацій та керування ляльками-Петрушками. Третя частина ширми зйомно-мобільне полотно-декорація, яке повністю знімається (щоб не перешкоджати струменю світла) під час показу театру «живих» тіней. Унікальність ширми-трансформера полягає в тому, що можна швидко змінити декорації та динамічно перейти з лялькової вистави на тіньовий театр із застосуванням слайд-презентацій. Отже, розвивальне предметно-ігрове середовище надає дитині нову, невичерпну інформацію, яка робить її провідником у світ сучасності, є незамінним засобом втілення ігрових задумів, забезпечує можливості для задоволення у грі соціальних, пізнавальних та естетичних потреб, сприяє творчому використанню різноманітних уявлень про навколишній світ, реалістичних та наукових ситуацій для створення нових сюжетних ігор.